Qətər – 2022

Dekabrın 18-i ilin əsas matçı –Dünya çempionatının finalı oynanılırdı. İki möhtəşəm komanda – Argentina və Fransa 6 turda parlaq oyun nümayiş etdirərək titulun bir addımlığında idilər. Həmin gün dahi futbolçu Lionel Messi üçün möhtəşəm bir gün idi: Dünya çempionu olmaq və tarixin ən yaxşı futbolçusu haqqında mübahisələrə nöqtə qoymaq üçün son fürsət idi. Leo məhz bu günə doğru çox uzun bir yol gəlirdi. Bu yol bir çox azarkeşlərin düşündüyündən fərqli olaraq, çox çətin bir yol olub. Messi tarixə onsuz da böyük futbolçu kimi daxil olacaqdı, lakin finalın yekununda onun futbol dünyasının taxtına kral kimi çıxıb-çıxmayacağı hələ aydın deyildi.

Futbol kralı çempionluq taxtında

Futbol matçının şərhinə keçməzdən əvvəl, planetin əksər futbol azarkeşlərinin niyə məhz Messinin Dünya çempionu titulu almasını arzulamaları haqqında bəzi qeydlərimizi diqqətinizə çatdırmaq istərdik.

Əvvəla, ona görə ki, dünyanın ən yaxşı futbolçusunun indi 35 yaşı var və o, artıq bu Dünya çempionatının onun karyerasında sonuncu olduğunu bildirib. Leonun kolleksiyasında çatmayan bir mükafat var - ən əsas və ən böyük titul! Yəni Messi milyonların sevimli oyunu olan futboldan kral kimi gedə bilər. İnsafən, onun buna haqqı çatır.

Əgər mundialın ilk oyununda Argentina Səudiyyə Ərəbistanına sensasion şəkildə uduzanda Messinin işi heç də düz gətirmirdisə, sonrakı oyunlar göstərdi ki, bu, Leonun turniridir. O, bir oyundan başqa qalan bütün matçlarda qol vurdu, üstəlik, üç məhsuldar ötürmə ilə fərqləndi. Yekunda "qol + məhsuldar ötürmə"də 5+3 nəticəsini göstərdi. Doğrudur, Messi 3 topu 11 metrlik nöqtədən vurdu, ancaq Argentinanın oyunlarına baxanlar etiraf edərlər ki, bu komandanı finala Leo daşıdı və əgər o, özünü düşünmüş olsaydı, əsas matça daha güclü statistika ilə çıxa bilərdi.

Ümumiyyətlə, Argentinanın finala yüksəlməsinin taleyin qisməti olduğu fikri ilə də razılaşmaq olar. 2014-cü ildə Messi Dünya çempionu titulunun bir addımlığında dayandı, indi isə o, ikinci şansını qazanmışdı. Belə maraqlı və emosional serialın sevindirici yekunu mütləq olmalı idi.

İkincisi, eyni bir komandanın ardıcıl çempion olması, məncə ancaq həmin komandanın azarkeşlərinə sevinc bəxş edərdi. Məsələn, əgər Fransa yenə də bu finalın qalibi olsaydı, mən bundan qətiyyən xoş bir emosiya yaşamazdım və bəlkə də bundan sonra dünya çempionatlarının oyunlarına baxmazdım. Bəli, həqiqətən Fransa millisi zədələr epidemiyasına baxmayaraq, yenə də stadionda hökmranlıq edə bilirdi. Kilian Mbappe isə 23 yaşında ikinci Dünya çempionluğunu qeyd etməyə yaxınlaşırdı. Komandanın meydançada hökmran olması bütün dövrlərdə özünü göstərib. Xatırlaya bilərsiniz, Çempionlar liqasında Pep Qvardiolanın "Barselona"sı necə azarkeşləri hədəqədən çıxarırdı, Zinəddin Zidanın "Real"ı insanları necə əsəbiləşdirirdi. Səbəb bəllidir, həmişəki kimi hegemonluq.

Didye Deşamın komandası olduqca güclü idi, ancaq onun qələbəsi mümkün ola biləcək bütün nəticələrdən qeyri-romantik bir yekun olacaqdı. Bu məşın - komandanın zəfəri olardı. Ola bilsin, Argentinaya da həminin simpatiyası yoxdur, lakin Messi amili və fransızların hegemonluğu bu seçimi bir qədər fərqli edir. İrəlidə isə daha bir arqument var: azarkeşlər.

Məncə, bu arqumenti qətiyyən hesabdan silmək olmaz. Siz fransız azarkeşləri haqqında Qətər çempionatında nəsə eşitmisinizmi? Elə biz də eşitməmişik. Doğrudur, onlar orada idilər, lakin bu, elə də nəzərə çarpmırdı. Onlardan fərqli olaraq Argentina azarkeşləri ənənəvi olaraq daim diqqət mərkəzində idilər. Həm televiziyada, həm stadionlarda, həm də Qətərdən min kilometrlərlə uzaqda olan öz ölkələrində. Bu insanlar bir Dünya çempionatından növbəti Dünya çempionatına Maradonadan sonrakı dövrdə öz milli komandalarının ilk titulunu görmək arzusu ilə yaşayırdılar.

Doğrudur, Qətərdə başqa emosional azarkeşlər də var, lakin onların heç biri argentinalılarla müqayisəyə gəlməz. Bu insanlar bütün mundial boyu tribunalarda hayqırırdılar və bu matçda da az qalırdı boğazları cırılsın – bu, turnirin, onun təşkilatçılarının, həm də komandalarının uğuru üçün. Finala emosiyalar lazımdır, argentinalılar ona təminat verirdilər.

Bilirsiniz, əgər Dünya çempionatının ən yaxşı azarkeşlərinin sərgüzəştləri acı göz yaşları ilə başa çatacaqdısa, bu, mənim aləmimdə ən böyük ədalətsizlik olardı. Cənubi amerikalıların emosionallığını nəzərə alsaq, Argentinanın məğlubiyyətinin nəticələri məhz belə olacaqdı. Fanatlar Messiyə və onun partnyorlarına bütün turnir boyu dəstək verirdilər. Finalda bu, daha möhtəşəm görünürdü. Futbolçular da bu borcu mütləq qaytarmalı idilər və buna haqqı çatan on minlərlə insanı xoşbəxt etməli idilər. Amma bu sözlərimizin oyunda nələrin baş verəcəyi ilə hələ elə bir əlaqəsi yox idi. Bunlar sadəcə, düşüncələrimiz və istəklərimiz idi.

***

Oyun öncəsi proqnozlarda komandaların bu finalda şansları demək olar bərabər idi. Media resurslarında əsasən, iki superkompüterin çıxardığı proqnozlara istinad edilirdi. Futbol statistikası ilə məşğul olan "Opta" şirkətinin superkompüterinin versiyasına görə, final qarşılaşmasının favoriti kiçik üstünlüklə - 50,7-nin 49,3 faizə nisbətində Argentina idi.

"Five Thirty Eight" şirkətinin superkompüteri də matçdan əvvəl final qarşılaşmasına öz proqnozunu vermişdi. Bu maşın Argentinanın qələbəsinə 53 faiz, Fransanın qələbəsinə isə 47 faiz verirdi. Süni intellektin gəldiyi nəticəni oyunda da görəcəkdik.

Bütün bunlarla yanaşı, Argentina ilə Fransa arasında turnirin final matçına çoxları bu milli komandaların liderləri Lionel Messi ilə Kilian Mbappe qarşıdurması prizmasından baxırdı. Məhz onları azarkeşlər də, mütəxəssislər də turnirin ən yaxşı futbolçusu adına iddialı oyunçular hesab edirdilər. Kimin qələbəyə daha çox şanslı olduğunu statistika da aydın göstərirdi.

Artıq final matçına qədər bəzi futbol mütəxəssisləri Messi ilə Mbappenin göstəricilərini və onlar arasında fərqi belə hesablamışdılar. Son matça qədər 10 göstəriciyə görə yenə Messi Mbappeni çox böyük fərqlə üstələyirdi.

Topla aldadıb keçməyə – driblinqə görə Messinin göstəriciləri bu Dünya çempionatında istənilən futbolçudan yüksəkdir. Argentinalı ulduz 60 cəhddə 43 dəfə əla oyun nümayiş etdirib.

Qapı istiqamətinə vurulan və çərçivəyə düşən zərbələrə görə də Messi liderdir. Onun qapıya vurduğu 24 zərbədən 15-i dəqiq olub. Mbappenin isə 24 zərbəsindən 10-u qapı çərçivəsinə düşüb.

Messi son oyuna qədər 314 ötürmə edib ki, onun 266-sı dəqiq olub. Amma bu göstəricidə İspaniya millisinin müdafiəçisi Rodriyə görə çatan olsun. Onun verdiyi 674 ötürmədən 642-si dəqiq olub. Mbappenin isə 203 ötürməsindən yalnız 162-si ünvanına çatıb.

Məhsuldar ötürmələrin sayına görə, Messi 3 assistlə turnirin lideridir. Lakin elə bu qədər də Keynin, Qrizmanın və Fernandeşin məhsuldar ötürməsi var. Mbappeyə gəldikdə isə, onun cəmi 2 məhsuldar ötürməsi olub.

Final oyununa qədər mundialda ən çox qayda pozuntusu Messiyyə qarşı olub – 20 dəfə. İkinci yerdə 15 cərimə zərbəsi qazanan Neymar və İsmail Sarr gəlir. Mbappeyə qarşı isə cəmi yeddi dəfə kobud oyun qeydə alınıb. Messi 6 oyunda cəmi iki dəfə, fransalı forvard isə yeddi dəfə oyundankənar vəziyyətə düşüb.

Finala qədər 11 metrlik cərimə zərbələrinin yerinə yetirilməsinə görə də Messi liderdir. O, 5 penaldan 4-nü qola çevirib. Mbappe, ümumən Fransa komandası isə altı oyunda bir dəfə də 11 metrlik cərimə zərbəsi vurmayıb. Amma finalda fransızlar matçın əsas və əlavə taymlarında iki 11 metrlik zərbə ilə hesabı bərabərləşdirə bildilər.

Mbappe top itkisinə görə çempionatın ən pis oyunçusudur. Onun hesabında 71 top itkisi var. Messi isə bu turnirin altı oyununda cəmi 53 dəfə topu əldən verib. Təkbətək mübarizədə də Messi Mbappeni üstələyirdi. Leo 142 dəfə rəqiblə üzüzə gəlib və 64 dəfə mübarizədən qalib ayrılıb. O cümlədən, bu bəstəboy dahi 11 hava mübarizəsinin 4-də qalib gəlib. Mbappe isə 120 dəfə rəqiblə mübarizəyə girişib, 48-də uğur qazanıb, 9 hava mübarizəsinin isə cəmi birində qalib olub.

Qızıl matça futbol dahisi belə üstün statistik göstəricilərlə çıxdı və təkcə bu göstəricilərin yox, ümumiyyətlə, karyerası boyu qazandığı titulların da ona nahaq verilmədiyini bu dəfə keçmiş, bəli, düz eşitdiniz, artıq keçmiş Dünya çempionlarına parlaq və möhtəşəm oyunu ilə sübut etdi.

Bu finalı şərh etmək üçün çətin yetərincə söz tapılsın. Kimə ən yaxşı, dahi, istedad, möhtəşəm deyəsən? Messiyə, Di Mariyaya, Emilian Martinesə, baş məşqçi Lionel Skaloniyə, yoxsa Kilian Mbappe və ya Didye Deşama.

Buna qədər olan bir çox Dünya çempionatlarının tamaşaçısı olmuşam – 1998, 2002, 2006, 2010, 2014, 2018. Demək olar ki, hər birində qalib gələn komanda qismən məlum olub. Təbii ki, güclü oyunu ilə. Amma Qətərdə büdrəyib duran, addım-addım bu finala yaxınlaşan və nəhayət, mükəmməl bir komandanı, bütün səylərinə baxmayaraq, peşman edən belə Argentina görməmişdik. Mükəmməl bir futbol maşınını yalnız onların nümayiş etdirdiyi texnika, əzmkarlıq, qladiatorsayağı döyüşməklə məğlub etmək olardı və etdilər də. Birinci hissə heç kimin ağlına belə gəlməyən hesabla başa çatdı – 2-0.

Meydanda Argentinanın ilk qəhrəmanı, ötən turların bəlkə də ən zəifi kimi görünən və son 4 oyunu az qala bütövlükdə ehtiyat oyunçular skamyasında keçirən Di Mariya oldu. Gözlənilmədən sol cinahdan hücuma atıldı və matçın 23-cü dəqiqəsində komandası üçün 11 metrlik cərimə zərbəsi qazandı. Nöqtəyə təbii ki, Messi yaxınlaşdı və Lyoris bu mübarizədə futbol dahisinin zərbəsini dəf etməkdə aciz qaldı. Argentina 1, Fransa 0.

Qarşılaşmanın 36-cı dəqiqəsində Aleksis Mak Allisterdən ötürmə alan Di Mariya bu dəfə özü fransalı qolkiperi peşman etdi. Argentina həqiqətən birinci hissədə möhtəşəm oyun nümayiş etdirirdi. Texnika, driblinq, dəqiq ötürmələr və ard-arda rəqibin cərimə meydançasına həmlələr fransız maşının buna tab gətirmədiyini göstərdi.

Amma Didye Deşamın yetirmələri elə çox mürgüləmədilər. İkinci hissənin ortalarında komanda sanki öz oyununu tapmağa başladı. Amma ardı-arası kəsilməyən hücumlar bir nəticə vermirdi. Nəhayət, ikinci hissənin əsas vaxtının başa çatmasına 10 dəqiqə qalmış Deşamın əvəzləmələri öz nəticəsini verdi. Bu dəfə Argentinanın cərimə meydançasında Otamendi fransızlara qarşı qaydanı pozdu. Polşalı hakim tərəddüd etmədən 11 metrlik nöqtəni göstərdi. Hətta VAR-ın araşdırmasına belə ehtiyac qalmadı. Bu dəfə Mbappe ağ nöqtəyə yaxınlaşdı. Emilian Martines topun istiqamətini müəyyənləşdirib barmaqları ilə ona toxunsa da, güclü zərbəni dəf edə bilmədi. Fransa hesab arasındakı fərqi minimuma endirdi – 2-1. Heç bir dəqiqə keçməmiş sol cinahdan ötürmə alan Kilian bu dəfə bir müdafiəçidən yayınıb qövsvari zərbə ilə ikinci topu qapıdan keçirdi: 2-2.

Oyun "overtaym"a keçdi. 108-ci dəqiqədə fransızların qapısına hücum argentinalı dahinin qolu ilə nəticələndi. Elə düşünmək olardı ki, Argentina bundan sonra fransızlara hesabı bərabərləşdirməyə imkan verməyəcək. Deşamın bir-birinin ardınca meydana çıxardığı yeni oyunçular fiziki cəhətdən üstün olduqları üçün yorğun argentinalılardan pressinq hesabına tez-tez topu alır və hücumlar təşkil edirdilər. Növbəti hücumların birində Kinqsli Komanın Messidən aldığı top bir-iki ötürmədən sonra Mbappeyə çatdı. Növbəti güclü zərbə Montielin dirsəyinə dəyib istiqamətini dəyişdi. Baş hakim Marçinyak bu dəfə də inamla 11 metrlik nöqtəni göstərdi. 118-ci dəqiqədə Kilian Mbappe yenidən hesabı bərabərləşdirdi. Oyunun başa çatmasına dəqiqələr qalmış cərimə meydançasında divar ötürməsi alan Lionel Messi özünəməxsus üslubda qapıya güclü zərbə endirdi. Lloris bəlkə də bu çempionatın ən gözəl seyvi ilə qapısını xilas etdi. Eyni şəkildə oyunun 120-ci dəqiqəsində Emilian Martines onunla təkbətək çıxan Kolo Muanonun zərbəsini dəf etdi. Ən mühüm məqamda qolkiper komandasının, demək olar çempionluğunu xilas etdi. Oyun bu hesabla başa çatdı. Amma final hələ bitməmişdi.

Növbə 11 metrlik zərbələrə çatdı. İlk zərbəni Mbappe vurdu. Ardınca Messi hesabı tarazlıq gətirdi. İkinci penaltidə Martines Kinqsli Komanın zərbəsini dəf etdi. Oyunun son dəqiqələrində meydana çıxan Paolo Dibala Llorisə şans vermədi. Fransızlardan Tçuameni hədəfdən yayınıb topu qapıdan kənara vurdu. Növbə Paredesə çatdı və o, penallaşmada hesabı 3-1-ə çatdırdı. Kolo Muani fransızların 2-ci topunu qapıdan keçirdi. Bu dəfə Mbappenin zərbəsindən sonra dirsəyi ilə topu qaytarıb oyunda komandasını qələbədən məhrum edən Qonsala Montiel 11 metrlik nöqtəyə yaxınlaşdı. Bütün azarkeşlər heyrət içində onun zərbəsini gözləyirdi. Yox, Lloris Fransanı xilas edə bilmədi. Elə bununla da Argentina millisinin bütün oyunçu və məşqçi heyəti stadiona axışdı. Sevinc göz yaşları içində hamı qucaqlaşıb bir-birini təbrik edirdi.

Beləliklə, bu ağlasığmaz, unudulmaz, fantastik final matçını Lionel Messi ilə Argentina qazandı. Futbol dahisi son şansını əldən vermədi. Medalların və kubokun təqdimat mərasimi bir özgə tamaşa idi. Futbol kralını taxta oturmaq və zəfər kubokunu ona təqdim etmək üçün əvvəlcə Qətərin Əmiri Təmim ibn Həməd Əl-Tani qızıl sapla işlənmiş zərif bir bişti (qara örtük) ona təqdim etdi. Messi bişti geyinəndən sonra Qətərin əmiri FİFA-nın prezidenti ilə birgə Dünya kubokunu ona təqdim etdilər. Çox keçmədi ki, Messi özü komandasının mərkəzində yer alıb kuboku başı üzərinə qaldırdı. Bu məqamda əfsanəvi Pelenin həmin dəqiqələrdə Argentina milisinə ünvanladığı təbrik yadıma düşdü. O yazırdı: "Maradona sizi buludların arxasından seyr edib qələbənizə sevinir".

Bəli, Messi indi çempiondur. Sizcə, indi o, tarixin ən yaxşı oyunçusudurmu? Bəzilərinə görə yox, amma mənə görə, bəli. Leo artıq futbol kralıdır və 18 dekabrda o rəsmən öz taxtına oturdu. Messi möhtəşəmdirmi? Sözsüz, artıq burada mübahisəyə yer yoxdur. Dahilərin dahisidirmi? Bu fantastik finaldan sonra demək istərdim ki, bəli. Lakin ağlımın dərin qatlarından gələn bir fikir mənə "tələsmə" deyir. Sonra düşünürəm ki, burda möhtəşəm olan FUTBOLdur. Pele, Maradona, Kroyff, Zidan, Ronaldo, Messi və K.Ronaldo – məhz bu dahilər onu möhtəşəm ediblər. Mbappe və Holland isə onu bundan sonra da möhtəşəm edəcəklər.

İndi düşünürəm ki, Messinin möhtəşəmliyi və dahiliyi Dünya çempionu titulunu qazanmasa da, bizim yaddaşımızda əbədi qalacaqdı. Çünki o, fantastik statistikası, "Barselona" klubunda möcüzəli oyunu, aldığı 7 "Qızıl top"u və onlarla mükafat və titullarla öz karyerasının möhtəşəm tarixini yazıb. Amma həmişə deyirdik: nə olsun, Dünya çempionu deyil ki. Amma indi o, 36 ildən sonra ölkəsinə Dünya çempionatının kubokunu və qızıl

medallarını qazandıran qəhrəmandır. Ən nadir və qiymətli titul. Bu hamı üçün mübahisə doğurmayan və təkzibolunmaz gerçəklikdir. Hətta onu hər addımda bəyənməyib tənqid edənlər üçün də.

Qoy 2026-cı ilin çempionluq titulunu Fransa götürsün. Amma o, final belə möhtəşəm olmayacaq. Futbolun bəxş edə biləcəyi nə vardısa, biz artıq bu Dünya çempionatının finalında gördük. Bundan yaxşı çətin mümkün olsun. Dünya çempionatı tarixinin ən yaxşı finalı. Müasir dövrün ən yaxşı futbolçusu həyatda ən böyük titulunu qazandı. Bu, həqiqətən möhtəşəm idi. Braziliyanın mundiali tərk etməsindən sonra çoxları deyirdi ki, futbol öldü, indi isə inamla demək olar futbol zühur etdi.

İlqar RÜSTƏMOV,
"Xalq qəzeti"